જૈન બોલ સંગ્રહનો પ્રથમ ભાગ કે જેની અંદર માર્ગાનુસારીના, ભવાભિનંદીના, મિથ્યાત્વના, સમકિતના, બોલ તથા શ્રાવકના ૨૧ ગુણ, ભાવ શ્રાવકનાં લક્ષણ, પાંત્રીસ બોલનો થોકડો પંચપરમેષ્ટીના ૧૦૮ ગુણ આદિ ઘણા પરચુરણ બોલનો સમાવેશ થયો હતો, તે ચોપડી ૧૦૦૦ નકલ ફક્ત માસ બેમાં ખપી ગઇ અને લોકોની માગણી ઊપરા ઊપરી ચાલુ રહી તેથી તાબડતોબ બીજી આવૃત્તિ બે હજારની બહાર પાડવામાં આવી.

આ ઊપરથી બોલની લોકોમાં વધારે ચાહના છે એમ લાગવાથી જીવવિચાર, નવ તત્વ, દંડક, આઠ કર્મની એકસો અઠાવન પ્રકૃતિ, ત્રણ ભાષ્ય, નાબોલ તથા નયકર્ણિકાને અનુસારે સાતનયનું સંક્ષિપ્ત સ્વરૂપ, ભવ્યાદિ વિચાર, શ્રાવકના ત્રણ મનોરથ, આત્મનિંદા એટલા વિષયોનો સંગ્રહ કરી આ જૈન બોલ સંગ્રહ ભાગ બીજો, બહાર પાડયો છે, આ

અંદર આપના ખોળામાં પશ્ચ-બાજુ આશ્ચ
"પુરેપુરૂં જોઇ સુધારવામાં પન્યાસજીશ્રી શ્રીમી
દાનવિજયજી મહારાજે ઘણો પરિશ્રમ લીધો
તેને માટે તેઓ સાહેબનો તથા જૈન એપરકા
મંડળ તરફથી પ્રગટ થયેલી જૈન તત્વ પ્રવે-
શિકામાંથી સાત નયનું સ્વરૂપ વિગેરે ઉતારી
લેવા શેઠ વેલજીચંદ સુરચંદે રજા આપી માટે
તેમનો તથા શત્રુંજય ઉદ્ધારાદિ ગ્રન્થમાળા
માંથી આત્મનિંદા તેમના યોજક મહારાજ સા-
હેબ શ્રી સિદ્ધિવિજયજીએ લેવાની રજા આપી
માટે તેઓ સાહેબનો આ સ્થળે ઉપકાર માનું છું.
આ પુસ્તકમાં દોષ [illegible] માત્રા, અનુસ્વાર, હ્રસ્વ
દીર્ઘ વિગેરેની ભૂલ, અક્ષરાદિક ન્યૂનાધિક ભૂલ
ચુક મારી મતિ મંદતાથી કે દ્રષ્ટિ દોષથી કે
બાંધનારની ભૂલથી રહી ગઇ હોય તો તે સુજ્ઞ
પુરૂષોને સુધારી વાંચવા અરજ કરૂં છું તથા
તેને માટે મિચ્છામિ દુક્કડં દઉં છું.

ડોસાભાઇ.
[illegible]

અનુક્રમણિકા.

વિષય.

વિષય.	પાનું

કાય[3] તે અગ્નિના જીવ, ૪ વાઉકાય[4] તે વાયરાના જીવ. ૫ વનસ્પતિકાય તે ઝાડપાલાદિકના જીવ.

૪ વનસ્પતિકાય જીવના બે ભેદ છે.

૧ પ્રત્યેક[5]—તે એક શરીરના વિષે એક જીવ હોય તે. ૨ સાધારણ[6]—તે એક શરીરના વિષે અનંતા જીવ હોય તે.

૫ ત્રસકાયના ચાર ભેદ છે.

૧ બેઇંદ્રીના[7] તે શરીર અને જીવવાળા.

---

૩ અંગારાનો, જ્વાળાનો, ભરસાડનો, ઉલ્કાપાતનો, વજ્રનો, કણીઆનો અને વિજળીનો અગ્નિ આદિ.

૪ ઉદ્ભ્રામક, ઉત્કલિક, મંડળિયો, મહાવાયુ શુદ્ધ વાયુ, ગુંજારવ કરતો વાયુ, ઘનવાયુ, તનવાયુ.

૫ સર્વ જાતિનાં ફળ, ફુલ, છાલ, લાકડાં, મૂળ, પાંદડાં અને બીજ.

૬ સર્વ જાતિના કંદ, અંકુરા, કુંપળ, પાંચ વર્ણી લીલ ફુલ, સેવાળ, બીલાડીના ટોપ, આદુ, ગાજર, વથુઆની, થેગની, પાલખાની ભાજી વિગેરે.

૭ શંખ, કોડા, ગંડોલા, જળો, ચંદનક, અલસીયાં, લાળીયા, મેર, કરમીયા, પોરા, ચૂડેલ, વિગેરે

૨ તેરંદ્રીના[૮] તે શરીર, જીભ અને નાસીકાવાળા. ૩ ચોરેંદ્રીના[૯] તે શરીર, જીભ, નાસીકા અને ચક્ષુવાળા. ૪ પંચેંદ્રીના તે શરીર, જીભ, નાસીકા ચક્ષુ અને કાનવાળા.

૬ પંચેન્દ્રી જીવના ચાર ભેદ છે.

૧ નારકી ૨ તિર્યંચ. ૩ મનુષ્ય. ૪ દેવ—

૭ નારકી સાત છે તેનાં નામ તથા ગો

૧ ઘમા—રત્નપ્રભા. ૨ વંશા—શર્કરાપ્રભા. ૩ સેલા—વાલુકાપ્રભા. ૪ અંજ—પંકપ્રભા. ૫ રિઠ્ઠા—ધુમપ્રભા ૬ મઘા—તમપ્રભા. ૭ માઘવતી—તમતમપ્રભા.

---

૮ કાનખજુરા, માંકડ, જુ, લીખ, ઉધેઇ, મંકોડા, ધીમેલ, ગધા, ચીંચોડા, ગદ્રીંગાં, ઘી (ધનમાં થતા ઇયળ) ધાન્યના કીડા, પાનના કુંથુઆ, ગોપાળીઆ, ઈયળ, ઇન્દ્રગોપ આદિ.

૯ વિંછી, બગાઇ, ભમરા, ભમરી, તીડ, ડાંસ, મચ્છર, કંસારી, ટીતિઘોડા, ખડ માંકડી વિ

८ तिर्यंचपंचेंद्रीना त्रण भेद छे.

१ जलचर[10]—ते पाणीमां रेहेनारा प्राणीओ २ थलचर[11]-ते जमीन उपर चालनारा प्राणीओ. १ खेचर[12]-ते आकाशमां उडनारा प्राणीओ.

९ मनुष्यना त्रण भेद छे.

१ कर्मभूमि क्षेत्रना. २ अकर्मभूमि क्षेत्रना. ३ अंतरद्वीप क्षेत्रना.

१० कर्मभूमिनां क्षेत्र १५ छे तेनां नाम.

५ भरत क्षेत्र. ५ ऐरवृत्त क्षेत्र. ५ महाविदेह क्षेत्र.

११ अकर्मभूमिनां ३० क्षेत्र छे तेनां नाम.

५ हैमवंत ५ ऐरण्यवृत्त. ५ हरिवर्ष. ५ रम्यक ५ देवकुरु. ५ उत्तरकुरु.

१२ अंतद्वीपनां ५६ क्षेत्र छे ते आ जंबुद्विप मध्ये हिमवंत अने शिखरी

---

१० सुसुमार, माछलां काचबा, कुंड, मगर विगेरे.
११ गाय, रुपं, ने जिरी विगेरे.
१२ हंस, हंस, काग्रो, चामाचीडीयुं, विगेरे.

એવા બે પર્વત છે—એ પર્વતો અ-
ધ્યોથી પુર્વે અને પશ્ચિમે લવણ સમુ-
દ્રમાં આઠ જગદંતા (દાઢા નિકળ્યા
છે તે એક એક ગજદંતા ઉપરે સાત
સાત દ્વીપો છે.

દેવતાના ચાર ભેદ છે.

૧ ભુવનપતિના. ૨ વ્યંતરના. ૩ જ્યો-
તસીના. ૪ વૈમાનીકના.

ભૂવનપતિ દેવતાના ૧૦ ભેદ છે.

૧ અસુરકુમાર નિકાય (સ્થાનક). ૨ ના-
ગકુમાર નિકાય. ૩ સુવર્ણકુમાર નિ-
કાય. ૪ વિદ્યુતકુમાર નિકાય. ૫ અ-
ગ્નિકુમાર નિકાય. ૬ દ્વિપકુમાર નિકાય.
૭ ઉદધિ કુમાર નિકાય. ૮ દિશિકુમાર
નિકાય. ૯ પવનકુમાર નિકાય
સ્તનિતકુમાર નિકાય.

વ્યંતર દેવતાના બે ભેદ છે.

૧ વ્યંતરના. ૨ વાણ વ્યંતરના.

વ્યંતર દેવતાના આઠ ભેદ છે.

લોક, ૫ બ્રહ્મ દેવલોક. ૬ લાંતક દે
લોક. ૭ મહાશુક્ર દેવલોક. ૮ સહસ
દેવલોક ૯ આનત દેવલોક. ૧૦ ?
ણત દેવલોક ૧૧ આરણ દેવલોક. '
અચ્યુત દેવલોક.

કલ્પાતીતના બે ભેદ છે.

૧ નવ ગ્રૈવેયક.
૨ પાંચ અનુત્તર વિમાનના.

નવ ગ્રૈવેયકના નામ.

૧ સુદર્શન. ૨ સુપ્રતિબંધ. ૩ મનોરમ.
સર્વભદ્ર. ૫ વિશાળ. ૬ સુમનસ.
સુમણસ. ૮ પ્રીયંકર. ૯ આદિત્ય.

પાંચ અનુત્તર વિમાનનાંનામ.

૧ વિજય. ૨ વિજયંત. ૩ જયંત ૪ અ
પરાજિત. ૫ સર્વાર્થસિદ્ધ.

મોક્ષના જીવના ૧૫ ભેદ છે.

૧ જિણસિદ્ધા. ૨ અજિણસિદ્ધા. ૩ તી
અતીર્થસિદ્ધા. ૫

કે

ગેસિદ્ધા. ૮ સ્રિલિંગેસિદ્ધા. ૯ પુરુ
લિંગેસિદ્ધા. ૧૦ નપુસકલિંગેસિદ્ધા, ૧
પ્રત્યેકબુદ્ધસિદ્ધા. ૧૨ સ્વયંબુદ્ધસિદ્ધ
૧૩ બોધબોધિતસિદ્ધા. ૧૪ એકસિદ્ધ
૧૫ અનેકસિદ્ધા.

એ પ્રકારે જીવનો વિચાર સંક્ષેપે જાણ
હવે એ જીવોનું ઉત્કૃષ્ટ દેહમાન તથા ઉત્કૃ
આયુમાન નીચે પ્રમાણે જાણવું.

૨૫ પૃથ્વી કાયનું.

૧ શરીરનું ઊંચપણું-અંગુળના અસંખ
તમા ભાગનું.

૨ આયુ-બાવીસ હજાર વરસનું.

૨૬ અપકાયનું.

૧ શરીરનું ઊંચપણું-અંગુળના અસં
ખ્યાતમા ભાગનું.

૨ આયુ સાત હજાર વરસનું.

૨૭ તેઉકાયનું.

૧ શરીરનું ઊંચપણું-અંગુળના અસંખ
તમા ભાગનું.

૨ આયુષ ત્રણ અહોરાત્રનું.

વાઉકાયનું.

૧ શરીરનું ઉંચપણું-અંગુળના અસંખ્યા-
તમા ભાગનું.

૨ આયુષ ત્રણ હજાર વરસનું.

સાધારણ વનસ્પતિકાયનું.

૧ શરીર-અંગુળના અસંખ્યાતમાભાગનું

૨ આયુષ-અંતર મુહૂર્તનું.

પ્રત્યેક વનસ્પતિકાયનું.

૧ શરીર એક હજાર જોજન અધિક-
આયુષ-દશ હજાર વરસનું.

૩૧ બેઇંદ્રી જીવનું.

૧ શરીર-બાર જોજનનું. ૨ આયુષ-બાર
વરસનું.

૩૨ તેઇંદ્રી જીવનું

૧ શરીર-ત્રણ ગાઉનું ૨ આયુષ-૪૯
દિવસનું.

૩ ચૌરેંદ્રીજીવનું.

૧૦ સાતમી નારકીના જીવોનું.

૧ શરીર—૫૦૦ ધનુષ્યનું. ૨ આયુષ ૩૩ સાગરોપમનું.

૧૧ સમુર્છિમ જલચરનું.

૧ શરીર-એક હજાર જોજનનું ૨ આયુષ ક્રોડ પૂરવનું.

૧૨ સમુર્છિમસ્થલચરનું.

૧ શરીર—૨ થી ૯ ગાઊનું. ૨ આયુષ ૮૪૦૦૦ વરસનું.

૧૩ સમુર્છિમ ખેચરનું.

૧ શરીર ૨ થી ૯ ધનુષ્યનું. ૨ આયુષ ૭૨૦૦૦ વર્ષનું.

૧૪ ગર્ભજ જલચરનું.

૧ શરીર—૧ હજાર જોજનનું. ૨ આયુષ-ક્રોડ પૂરવનું.

૧૫ ગર્ભજ સ્થલચરનું.

૧ શરીર ૬ ગાઊનું. ૨ આયુષ ૩ પલ્યોપમનું.

૧ શરીર અંગુળના અસંખ્યાતમાભાગનું
૨ આયુષ—અંતરમુહુર્તનું.

૫૩ ભુવનપતિના દેવતાઓનું.

૧ શરીર સાત હાથનું. ૨ આયુષ—નવ-
નિકાયના દેવોનું. દેશે ઊણું બે પ-
લ્યોપમનું અને અસુર કુમારનું એક
સાગરોપમથી અધીક.

૫૪ વ્યંતર દેવતાઓનું.

૧ શરીર સાત હાથનું. ૨ આયુષ—એક
પલ્યોપમનું.

૫૫ જ્યોતિષી દેવતાઓનું.

૧ શરીર સાત હાથનું.
૨ આયુષની વીગત નીચે પ્રમાણે.
૧ ચંદ્રમાનું એક પલ્યોપમ ને એક લ
ખ વરસ.
૨ સૂર્યનું એક પલ્યોપમ ને એક હજા
વરસ.
૩ ગ્રહનું એક પલ્યોપમ.
૪ નક્ષત્રનું અર્ધ પલ્યોપમ.

૫ તારાનું એક પલ્યોપમનો ચોથોભાગ

સુધર્મ દેવલોકના દેવતાઓનું.

૧ શરીર—સાતહાથનું આયુષ—બે સા
ગરોપમનું.

ઇશાન દેવલોકના દેવતાઓનું.

૧ શરીર—સાતહાથનું; ૨ આયુષ
ગરોપમ અધિક

સનતકુમાર દેવલોકના દેવતાઓ
૧ શરીર—૬ હાથનું આયુષ—
રોપમ.

માહેંદ્ર દેવલોકના દેવતાઓનું.

૧ શરીર—૬ હાથનું, આયુષ—
રોપમ અધિકનું.

બ્રહ્મદેવલોકના દેવતાઓનું

૧ શરીર—૫ હાથનું. ૨
સાગરોપમનું.

લાંતકદેવલોકના

૧ શરીર—૫ હાથનું
સાગરોપમનું.

૧ શરીર—૨ હાથનું.

૨ આયુ: નીચે પ્રમાણે છે.

૧ લીનુ ૨૩સાગરોપમનું. ૨ જીનું ૨૪ સાગરોપમનું.

૩ જીનું ૨૫ સાગરોપમનું. ૪થીનું ૨૬ સાગરોપમનું.

૫ મીનું ૨૭ સાગરોપમનું. ૬ઠીનું ૨સાગરોપમનું.

૭ મીનુ ૨૯ સાગરોપમનું. ૮મીનું ૩૦ સાગરોપમનું.

૯ મીનુ ૩૧ સાગરોપમનું.

૬૯ પાંચ અનુત્તરવિમાનના દેવતાઓનું.

૧ શરીર એક હાથનું.

૨ આયુષ નીચે પ્રમાણે.

૧ પેહેલા ચારેમાં ૩૧થી૩૩સાગરોપમનું.

૨ સર્વાર્થસિદ્ધમાં ૩૩ સાગરોપમનું.

૭૦ શ્રી મોક્ષના જીવને

શરીર પણ નથી અને આયુપ પણ નથી એટલે:અશરીરી.અને અક્ષય સ્થિતિવાળા સર્વ સિદ્ધ ભગવાન છે.

श्री वीतरागाय नमः

॥ अथ ॥

श्री नव तत्वना छूटा बोल.

---

१ लो–જીવતત્વ.०	૨ જો અજીવતત્વ.
૩ જો પુન્યતત્વ.	૪ થો પાપતત્વ.
૫ મો આશ્રવતત્વ.	૬ ઠો સંવરતત્વ.
૭ મો નિર્જરાતત્વ.	૮ મો બંધતત્વ.
૯ મો મોક્ષતત્વ.	

પ્રાણીને ધારે તે જીવ કહીએ, અથવા જ્ઞાનાદિક ચેતના લક્ષણ સહિત તે જીવ ૧ જ્ઞાનાદિક ચેતના લક્ષણ રહિત તે અજીવ ૨ કર્મની શુભપ્રકૃતિ તે પુન્ય ૩ કર્મની અશુભ પ્રકૃતિ તે પાપ ૪ જે થકી કર્મ આવે તે આ-

શ્રવ ૫ જે થકી આવતાં કર્મ રોકાય તે
વર ૬. દેશથી કર્મનો ક્ષય તે નિર્જરા ૭.
નાં કર્મ સાથે નવાં કર્મનું ક્ષીરનીરપેરે મ
વું તે બંધ ૮. સર્વ કર્મનો ક્ષય તે મોક્ષ

૧ લા જીવતત્વના ૧૪ ભેદ.
૨ જા અજીવતત્વના ૧૪ ભેદ.
૩ જા પુન્યતત્વના ૪૨ ભેદ.
૪ થા પાપતત્વના ૮૨ ભેદ.
૫ મા આશ્રવતત્વના ૪૨ ભેદ.
૬ ઠા સંવરતત્વના ૫૭ ભેદ.
૭ મા નિર્જરાતત્વના ૧૨ ભેદ.
૮ મા બંધતત્વના ૪ ભેદ
૯ મા મોક્ષતત્વના ૯ ભેદ.

તે બધા નવે તત્વના સર્વે ભેદ ૨૭૬ થય
તેમાં ૮૮ અરૂપીછે; અને ૧૮૮ ભેદ રૂપી છે
તેની વીગત નીચે પ્રમાણે —

નં.	નામ.	રૂપિ ભેદ	અરૂપી ભેદ.	હેય*જ્ઞેયાદિ.
૧	જીવ	૧૪	૦	જ્ઞેય
૨	અજીવ	૪	૧૦	જ્ઞેય
૩	પુન્ય	૪૨	૦	ઉપાદેય
૪	પાપ	૮૨	૦	હેય
૫	આશ્રવ	૪૨	૦	હેય
૬	સંવર	૦	૫૭	ઉપાદેય
૭	નિર્જરા	૦	૧૨	ઉપાદેય
૮	બંધ	૪	૦	હેય
૯	મોક્ષ	૦	૯	ઉપાદેય
		૧૮૮	૮૮	

જીવની છ જાતીઓ છે.

એકવિધ—સર્વ જીવને શ્રુતજ્ઞાનનો અનંતમો ભાગ ઉઘાડો છે, તેથી સચેતન એટલે ચેતના લક્ષણવાન છે, માટે એકવિધ જાણવો.

* હેય-છોડવા યોગ્ય; જ્ઞેય-જાણવા યોગ્ય; ઉપાદેય-આદરવા યોગ્ય.

તે જીવના ૧૪ ભેદ થયા તે નીચે પ્રમાણે.

૧ સૂક્ષ્મ એકેંદ્રિય પર્યાપ્તા.
૨ સૂક્ષ્મ એકેંદ્રિય અપર્યાપ્તા.
૩ બાદર એકેંદ્રિય પર્યાપ્તા.
૪ બાદર એકેંદ્રિય અપર્યાપ્તા.
૫ બેરેંદ્રિય પર્યાપ્તા
૬ બેરેંદ્રિય અપર્યાપ્તા.
૭ તેરેંદ્રિય પર્યાપ્તા.
૮ તેરેંદ્રિય અપર્યાપ્તા.
૯ ચૌરેંદ્રિય પર્યાપ્તા.
૧૦ ચૌરેંદ્રિય અપર્યાપ્તા.
૧૧ સન્નિ પંચેંદ્રિય પર્યાપ્તા.
૧૨ સન્નિ પંચેંદ્રિય અપર્યાપ્તા.
૧૩ અસન્નિ પચેંદ્રિય પર્યાપ્તા.
૧૪ અસન્નિ પંચેંદ્રિય અપર્યાપ્તા.

આ ચૌદ ભેદ જીવતત્વના જાણવા.

હવે જીવનાં લક્ષણ કહે છે.

જ્ઞાન—મતિજ્ઞાન, શ્રુતજ્ઞાન, અવધિજ્ઞાન, મનઃ પર્યવજ્ઞાન, કેવળજ્ઞાન, એ પાંચજ્ઞાન

કાર રૂપ ઉપયોગમાંનો કોઇ પણ એક કે વધારે જેને હોય તેને જીવ કહીએ.

એ ગુણ જીવ વિના બીજામાં હોય નહં એ પ્રમાણે જીવનું લક્ષણ જાણવું.

હવે પર્યાપ્તા જીવોનું વર્ણન કરતાં છ ર્યાપ્તિનું સ્વરૂપ બતાવે છે. પર્યાપ્તિઃ—પુદ્ગલ ઉપચયથી થયો જે પુદ્ગલ પરિણમન શક્તિ વિશેષ તેને પર્યાપ્તિ કહે છે.

પર્યાપ્તિના છ ભેદ.

૧ આહાર પર્યાપ્તિ—હરેક જીવને ભવાંતરની ઉત્પત્તિ સમયે જે શક્તિવડે આહાર લેઇને તેને રસ પણે પરિણમાવવાની જે શક્તિ વિશેષ તે.

૨ શરીર પર્યાપ્તિ—પછી રસરૂપ પરિણામને રસ, રૂધિર, માંસ, મેદ, અસ્થિ, અ-

અથ અજીવતત્વ.

પી અજીવના ૧૦ ભેદ ને રૂપી અ-
૪ ભેદ. તેમાં અરૂપી અજીવના ૧૦

વીગત.
ર્માસ્તિકાય (ચલન સ્વભાવ ગુણવાળો)
ાસ્તિકાય=પ્રદેશનો સમુદ્ર તેના ત્રણભેદ
ખંધ (આખો પદાર્થ)
દેશ ખંધની સાથે સંબંધવાળો તેને
કેટલોક ભાગ.)
૩ પ્રદેશ (ખંધની સાથે સંબંધ વાળે
ભાગવાથી બીજો ભાગ થઇ શકે નહ
તેવો ભાગ.)
અધર્માસ્તિકાય (સ્થિર રાખવાના
હજ ગુણવાળો) ના ત્રણ ભેદ.
૧ ખંધ, ૨ દેશ, ૩ પ્રદેશ.
૩ આકાશાસ્તિકાય=એક જગ્યાથી બ
જગ્યામાં જતાં જે અવકાશ આપે
તેના ત્રણ ભે.
૧ ખંધ, ૨ દેશ, ૩ પ્રદેશ.

અથ પુણ્ય તત્ત્વ.

પુણ્ય નવ પ્રકારે બંધાય છે, ને બેતા-
ળીસ પ્રકારે ભોગવાય છે, તે કહેછે.

સાધુ પ્રમુખને અન્ન દીધાથી.

પાણી દીધાથી.

રહેવાને સ્થાનક દેવાથી

સુવાને પાટ પ્રમુખ દેવાથી.

પેહેરવા અથવા ઓઢવાને વસ્ત્ર દીધાથી.

વિષે મને કરી શુભ સંકલ્પ કર્યાથી.

વચને કરી સ્તુત્યાદિક કર્યાથી.

કાયાએ કરી સેવા કર્યાથી.

હાથે કરી નમસ્કારાદિ કર્યાથી.

એ નવ પ્રકારે પુણ્ય બંધાય છે.

બેતાળીસ પ્રકારે જીવ પુણ્ય ભોગવે
તેને કહે છે.

સાતાવેદનીય (જેના ઉદયે જીવ સુખ
અનુભવે અથવા સાતા પામે તે)

ઉચ્ચગોત્ર (ઉચ્ચ કુળમાં જન્મ ધારણ

યોગ્ય પુદ્ગલ ગ્રહણ કરી તેને શરીરપણે
પરિણમાવીને જીવ પોતાના પ્રદેશની સાથે
મેળવે તે)

વૈક્રિય શરીરના બે ભેદ છે.

૧ ઔપપાતીક (દેવતાને તથા નારકીને
હોય છે.)

૨ લબ્ધિ પ્રત્યયીક (તિર્યંચ તથા મનુષ્ય
લબ્ધિવંતને હોય છે તે.)

૩ આહારક શરીર (ચૌદ પૂર્વધર મુનિ-
રાજ તીર્થંકરની રિદ્ધિ પ્રમુખ જોવાને
અર્થે એક હાથ પ્રમાણ દેહ ધારણ
કરે છે તે.)

૪ તેજસ શરીર (આહારનું પચાવનાર
તથા તેજો લેશ્યાનો હેતુ.)

૫ કાર્મણ શરીર (કર્મના પરમાણુ આત્મ
પ્રદેશની સાથે મળવાથી ઉત્પન્ન થયેલ.)

ઔદારિક અંગોપાંગ, શરીરના બે હાથ,

બે ખભા, એક પીઠ, એક માઉ
ઉદર, એક હૃદય, એ આઠ અંગ
આંગળાં પ્રમુખ ઉપાંગ.

૧૪ વૈક્રિય અંગોપાંગ.

૧૫ આહારક અંગોપાંગ, તેજસ અને
મણ શરીરને અંગોપાંગ નથી.

૧૬ વજ્રરીષભ નારાચ સંઘયણ (વજ્ર
લી. રીષભ=પાટો. નારાચ=બે
મર્કટ બંધ, તેના પર પાટો ને તે
પર ખીલી.)

૧૭ સમ ચતુરસ્ત્ર સંસ્થાન.
જેના ઉદયથી પર્યંકાસન કરી બેઠા
ચારે બાજુ સરખી આકૃતિ થાય,
પોતાનાં એકસો આઠ અંગુલ પ્ર
દેહ ભરાય, તેની પ્રાપ્તિ તે સમ ચ
સંસ્થાન કહીએ.

૧૮ શુભવર્ણ (શ્વેત, રક્ત, પીત રૂપ).

૧૯ શુભગંધ (સારી ગંધરૂપ.)

૨૦ શુભરસ (મીઠા કષાએલા રૂપ)

૩૨ શુભ સ્પર્શ (હળવો,સુંવાળો,ઉના, ચોપડો)

અગુરુલઘુ નામ કર્મ (જેના ઉદયથી અ‧ ધ્યસ્થ વજનદાર શરીરની પ્રાપ્તિ થાય તે)

પરાઘાત નામ કર્મ (જેના ઉદયથી ગમે તેવા બળવાનને જીતવા સમર્થ થાય તે.)

શ્વાસોશ્વાસ નામ કર્મ (જેના ઉદયથી સુખ પૂર્વક શ્વાસોશ્વાસ લેઇ શકાય તે.)

આતાપ નામ કર્મ (જેના ઉદયથી સુર્યના બિંબની પેઠે પરને તાપ ઉત્પન્ન કરવાના હેતુ રૂપ તેજો યુક્ત શરીરની પ્રાપ્તિ થાય તે.)

ઉદ્યોત નામ કર્મ (જેના ઉદયથી ચંદ્ર બિંબની પેઠે શીતળતાને ઉત્પન્ન કર‧ વાના હેતુરૂપ તેજો યુક્ત શરીરની પ્રાપ્તિ થાય તે.)

શુભખગતિ (જેના ઉદયથી વૃષભ તથા હંસની પેઠે સારી ચલન શક્તિની પ્રાપ્તિ થાય તે)

શ્રુતજ્ઞાનાવરણીય=જેના ઉદયથી શાસ્રાનુસારે જે જ્ઞાન થાય છે એવા શ્રુતજ્ઞાનનું આચ્છાદન થાય તે

અવધિજ્ઞાનાવરણીય=ઇંદ્રિયાદિકની અપેક્ષા વિના આત્મ દ્રવ્યને જે સાક્ષાત રૂપી દ્રવ્યને જાણવાનું જે જ્ઞાન તેવા અવધિજ્ઞાનનું જે આચ્છાદન થાય તે.

મનઃપર્યવ જ્ઞાનાવરણીય=જેના ઉદયથી સંજ્ઞિ પંચેંદ્રિયના મનોગતભાવ જાણવાનું જે જ્ઞાન થાય છે એવા મનઃપર્યવજ્ઞાનનું જે આચ્છાદન થાય તે.

કેવળ જ્ઞાનાવરણીય-જેના ઉદયથી પુર્વોક્ત ચાર જ્ઞાન રહિત જે એકલું નિરાવરણ જ્ઞાન હોય એવા કેવળજ્ઞાનનું જે આચ્છાદન થાય તે.

એ રીતે પાંચ પ્રકારના [illegible] ને જે આચ્છાદન કરે તે જ્ઞાનાવરણીય પાપકર્મ કહીએ.

હવે દર્શનાવરણીય કર્મના નવ ભેદ આવે છે તેમાં ચાર ભેદ દર્શનના (સામાન્ય ઉપયોગના) છે ને પાંચ નિદ્રાના છે તે કહે છે.

૧ ચક્ષુ દર્શનાવરણીય=જેના ઉદયથી આંખે કરી જે રૂપનું સામાન્યપણે ગ્રહણ થાય એવા ચક્ષુ દર્શનનું જે આચ્છાદન થાય તે.

૨ અચક્ષુ દર્શનાવરણીય=જેના ઉદયથી ચક્ષુ વિના ચાર ઇંદ્રિય તથા મને કરી પોતપોતાના વિષયનું જે સામાન્યપણે ગ્રહણ થાય એવા અચક્ષુ દર્શનનું જે આચ્છાદન થાય તે.

૩ અવધિ દર્શનાવરણીય=જેના ઉદયથી સામાન્યપણે જે રૂપી દ્રવ્યનુંમર્યાદાપણે ગ્રહણ થાય છે એવા અવધિ દર્શનનું જે આચ્છાદન થાય તે.

૪ કેવળ દર્શનાવરણીય=જેના ઉદયથી સમસ્ત વસ્તુનું જે સામાન્યપણે દેખવું થાય છે, એવા કેવળ દર્શનનું જે આ-

૭ નીચગોત્રરૂપ=જેના ઉદયથી પોતે રૂ
વાન તથા ધનવાન છતાં નીચ કુળ
વિષે ઉત્પન્ન થાય છે તે.

૧ અશાતા વેદની=જેના ઉદયથી દુઃખ
અનુભવ થાય તે.

૨ મિથ્યાત્વમોહનીય=જેના ઉદયથી
તરાગના વચનની વિપરીત સદ્દહ
થાય તે.

૩ થી ૩૨ સુધી સ્થાવરદશક=જેના ઉદ
થી સ્થાવરદશકની પ્રાપ્તિ થાય તે.

સ્થાવરદશકની વિગત.

૩ સ્થાવરનામ=જેના ઉદયથી સ્થાવરપ
પ્રાપ્ત થાય, તેથી જો તાપાદિકે પ
ડાય તો પણ ત્યાંથી ખસી શક
નહીં તે.

૪ સૂક્ષ્મનામ=જેના ઉદયે દ્રષ્ટિને અગોચ
એવા સર્વ લોકમાં વ્યાપી રહેલા સૂક્ષ્
પણાની પ્રાપ્તિ થાય તે સુક્ષ્મ પૃ

ચ્છાદન થાય તે.

૧૫ નિદ્રારૂપ=જેના ઉદયથી નિદ્રારસ ગયા પછી સુખ પૂર્વક જાગૃત . . પ્રાપ્તિ થાય તે.

૧૬ નિદ્રાનિદ્રારૂપ=જેના ઉદયથી નિદ્રા થઇ ગયા પછી દુઃખરૂપ જાગૃત અવ ની પ્રાપ્તિ થાય તે.

૧૭ પ્રચલારૂપ=જેના ઉદયથી બેસતાં ઉઠતાં નિદ્રા આવ્યાં કરે તે.

૧૮ પ્રચલાપ્રચલારૂપ=જેના ઉદયથી હા ં પણ નિદ્રા આવે તે.

દ્ધી રૂપ=જેના ઉદયથી દિવસ વેલું કામ રાત્રિને વિષે નિદ્રા જાગૃતની પેઠે થાય છે. થીણદ્ધ ના સમયે વજ્ર રીષભનારાચ સં વાળો પ્રાણી વાસુદેવના અર્ધબ ે અને તે જીવ નરક ગામી મ સપયણોવાળાને સહજ હોય.

૮ થી ૫૧ સંજ્વલન–જેના ઉદયથી ચારિત્ર ધારણ કરનાર થોડુંક દીપે; એના ક્રોધ, માન, માયા, લોભ, એ ચાર ભેદ છે. એ પંદર દિવસ રહે. યથાખ્યાત ચારિત્ર ને આવરણ કરે, ને દેવગતિ આપે છે. એ ક્રોધ પાણીની રેખા જેવો છે, માન નેતર ની લતા જેવું છે. માયા વાંસની છોલ જેવી છે, ને લોભ હળદરના રંગ જેવોછે. એવી રીતે ચાર ચાર ભેદે ૧૬ કષાયનું વર્ણન કર્યું હવે નવ નોકષાયનું વર્ણન કરે છે નોકષાય=જે કષાયને સહચારી હોય તે કષાયને ઉત્પન્ન કરનાર.

૫૨ થી ૫૭ હાસ્યષટક–જેના ઉદયથી એક વસ્તુ નિમિત્તે, બીજું નિમિત્ત વિના એ બે પ્રકારે હાસ્ય રતિ, અરતિ, શોક, ભય, તથા દુગંછાની ઉત્પત્તિ થાય તે.

૫૮ પુરૂષવેદ–જેના ઉદયથી સ્ત્રી ભોગવવાની ઇચ્છા થાય તે તૃણની અગ્નિ જેવો.

૫૯ સ્ત્રી વેદ–જેના ઉદયથી પુરૂષ ભોગવવા-

અથ આશ્રવ તત્વ.

આશ્રવ તત્વના ૪૨ ભેદ છે તે કહે છે.
કરીને આત્માને વિષે કર્મોનું આવવું
તેને આશ્રવ કહીએ.
ઇંદ્રિ.

૧ ઇંદ્રિ (સ્પર્શ કરનાર ઇંદ્રિ=ચામડી.)
ઇંદ્રિ (જીભ) ૩ ઘ્રાણેંદ્રિ (નાસિકા)
ઇંદ્રિ (આંખ) ૫ શ્રોત ઇંદ્રિ (કાન)
ાય.

(ગુસ્સો) ૭ માન (અભિમાન)
ા (કપટ)
ા (ઘણું મેળવવાની ઇચ્છા.)
ાવ્રત.

તિપાત (પ્રાણનો નાશ)
ાદ (જુઠું) ૧૨ અદત્તાદાન
રી)
(સ્ત્રી સેવન)
(વસ્તુનો સંગ્રહ)

બુદ્ધિથી જીવાજીવાદિ પદાર્થની પ્રરૂપણા દ્વારાએ જે ક્રિયા લાગે તે.)

૨૫ વૈદારણિકી ક્રિયા (બીજાનાં અછતાં આ દાં આચરણને પ્રકાશ કરી તેની પૂજાનો નાશ કરવો, તેથી ઉત્પન્ન થયેલી જે ક્રિયા તે,) કાંઇ સચિત વા અચિત ફળાદિક વિદારવાથી લાગે તે.

૨૬ અનાભોગિકી ક્રિયા (આ ભોગ એટલે ઉપયોગ તેથી જે વિપરીત હોય, તેને અનાભોગ કહીએ; તેણે કરીને ઉપલક્ષિત જે ક્રિયા તે.

૨૭ અનવકાંક્ષા પ્રત્યયિકી ક્રિયા (પોતાની તથા પરની જે અપેક્ષા કરવી તેનું નામ અવકાંક્ષા, તેથી જે વિપરીત તે અનવ-કાંક્ષા; તેજ છે પ્રત્યય કેઠ કારણ જેનું, એટલે પરમેશ્વરે કહેલી જે કરવા યોગ્ય વિધિયો તેમાંની કોઇ કોઇ - પોતાને તથા કોઇ પરને હીતકારી છે તે વિધિમાં

ઉપરના બાવીસ પરિસહ સમભાવે સહે તે સંવર. દસ પ્રકારે યતિ ધર્મ તે કહે છે.

ક્ષમાધર્મ (ક્રોધનો જે અભાવ તે.)

માર્દવ ધર્મ (માનનો જે ત્યાગ તે નમ્રતા.)

આર્યવ ધર્મ(કપટ રહિતપણું તે સરળતા.)

મુક્તિધર્મ (નિર્લોભતા તે.)

તપધર્મ (ઇચ્છાનો જે નિરોધ તે.)

સંજમ ધર્મ (પ્રાણાતિપાતાદિક પાંચનું જે વિરમણ, પાંચ ઇંદ્રિયોનો નિગ્રહ, ચાર કપાયનો જય, ત્રણ દંડની નિવૃત્તિ, એ સત્તર ભેદે સંજમ ધર્મ.)

સત્યધર્મ (સાચું બોલવું તે.)

શૌચ ધર્મ (બેંતાળીસ દોષ રહિત ભાત પાણી પ્રમુખ આહાર લેવો તે. સર્વ દ્રવ્યથી શૌચ; અને આત્માના જે શુદ્ધ અધ્યવસાય કપાયાદિકે રહિત શુદ્ધ પ-

અગ્રભાગ ઉપર રહેલા પાણીના બીંદુની માફક અસ્થિર જાણવા તે.)

૨ અશરણ ભાવના (સંસારમાં જન્મ જરા-મરણના ભયથી રાખવાને એક ધર્મ વિના બીજું કોઇ શરણ નથી એવું જે ભાવવું તે.)

૩ સંસાર ભાવના (માતા તે સ્ત્રી થાય, સ્ત્રી તે માતા થાય, પિતા તે પુત્ર થાય, પુત્ર તે પિતા થાય ઈત્યાદિ પ્રકારે સંસારને વિષે સર્વ ભાવનો અદ્ભુત ફેરો છે એવું જે ભાવવું તે.)

૪ એકત્વ ભાવના (આ જીવ સંસારમાં એકલો આવ્યો છે, ને એકલો જશે એવું ભાવવું તે.)

૫ અન્યત્વ ભાવના (આત્મા જ્ઞાન સ્વરૂપ છે, અને શરીર જડ છે, માટે ભિન્ન છે આત્મા શરીર [illegible] રીર આત્મા નથી,

અથ નિર્જરા તત્વ.

નિર્જરા બાર પ્રકારના તપવડે થાય છે.
૭ પ્રકારે બાહ્ય તપ અને ૭ પ્રકારે અભ્યંતર છે.

૭ પ્રકારના બાહ્ય તપ.

૧ અનશન (આહારનું ત્યાગ કરવું તે ઉ
પવાસાદિક કરવું તે.
૨ ઉણોદરી (આહાર વસ્ત્ર તથા રાગદ્વેષ
ઓછાશ કરવી તે.
૩ વૃત્તિ સંક્ષેપ (આજીવિકાનો
કાલ ભાવે સંક્ષેપ કરવા તે ..
કરવો. નિયમ ધારવા તે.)
રસ ત્યાગ (
આંબીલનીવીપ્રમુખ
કાયકલેશ (લોચ,
આસને કરી કષ્ટ સહે
સંલીનતા (અંગો
ગોપન કરવું તે.)
વે ૭ પ્રકારે અભ્ય.

૧ પ્રાયશ્ચિત (કીધેલા અપરાધની શુદ્ધિ કરવી તે.)
૨ વિનય (ગુણવંતની ભક્તિ કરવી તથા આશાતના ટાળવી તે.)
૩ વૈયાવૃત્ય (આહારાદિક આણી આપવો આચાર્યાદિકના હેડ પગાદિ ચાંપવા તે.)
૪ સ્વાધ્યાય (ભણવું, ભણાવવું, સંદેહ દુર કરવો, ભણેલુ ફરી સંભારવું, અર્થ ચિંતવવો, ધર્મોપદેશ કરવો તે.
૫ ધ્યાન (આર્ત્ત તથા રૌદ્રધ્યાનને નિવારવું તથા ધર્મ ધ્યાન શુકલ ધ્યાનનું ધ્યાવવું તે)
૬ કાયોત્સર્ગ (પરવસ્તુનો ત્યાગ કરવો તથા કર્મના ક્ષય નિમિત્તે કાયોત્સર્ગ કરવો તે.)

ઇતિ નિર્જરા તત્વ.

અથ બંધ ત ત્વ.

બંધ તત્વના ચાર ભેદ.

૧ પ્રકૃતિ બંધ (કર્મનું સ્વભાવ પરિણમ-

છે તે.)

૩ અનુભાગ બંધ (કર્મનું તીવ્રમંદાદિ રં
પરિમાણરૂપ છે તે.

૪ પ્રદેશ બંધ (કર્મ પુદ્ગલના પ્રદેશ પરિ
માણરૂપ છે તે.) આ બાબત મોદકના
દ્રષ્ટાંતે કરી સમજવી (કર્મ ગ્રંથમાં જોવું.

ઇતિ બંધ તત્ત્વ.

અથ મોક્ષ તત્ત્વ.

મોક્ષ તત્ત્વના નવ ભેદ.

સંતપદ પ્રરૂપણા દ્વાર મોક્ષને વિષે
છતાપદની પ્રરૂપણા કરવી તે.)

દ્રવ્ય પ્રમાણ દ્વાર (સિદ્ધના જીવ દ્રવ્ય
કેટલા છે તે વિચારવું તે.)

ક્ષેત્રદ્વાર (સિદ્ધને અવગાહના ક્ષેત્ર કેટલું
છે તે વિચારવું તે.)

૪ સ્પર્શના દ્વાર (કેટલા આકાશ પ્રદેશને સિદ્ધના જીવ ફરસે એમ વિચારવું તે.)

૫ કાળદ્વાર (સિદ્ધનો કાળ આદિ અનંત છે એમ કહેવું તે,)

૬ અંતરદ્વાર (સિદ્ધને વિષે અંતર નથી એમ કહેવુ તે)

૭ ભાગદ્વાર (સિદ્ધના જીવ સંસારી જીવના કેટલામે ભાગે છે એમ વિચારવું તે.)

૮ ભાવ દ્વાર (ક્ષાયિકાદિક પાંચ ભાવમાંથી સિદ્ધના જીવ કયા ભાવે છે એમ વિચારવુ તે.)

૯ અલ્પ બહુત્વદ્વાર (સિદ્ધના પંદર ભેદમાંથી કયામાં થોડા જીવ અને કયામાં વધારે છે એમ વિચારવું તે)

હવે જે પંદર ભેદે સિદ્ધ થાય છે તે કહે છે.

૧ જિણ સિદ્ધા=તીર્થંકર પદ્વી પામીને જે મોક્ષે ગયા તે. અરિહંત પ્રમુખ જાણવા.

૨ અજિણ સિદ્ધા=સામાન્ય કેવળી થઇને મોક્ષે ગયા તે. પુંડરિક ગણધર પ્રમુખ જાણવા.

૧૧ પ્રત્યેક બુદ્ધ સિદ્ધા=કોઇ પદાર્થ દેખીને પ્રતિબોધાયા થકા ચારિત્ર લઇને મોક્ષે ગયા તે. કરકંડુ રાજા આદિ જાણવા.

૧૨ સ્વયંબુદ્ધ સિદ્ધા=ગુરૂના ઉપદેશ વિના પોતાની મેળે જાતિસ્મરણાદિકે પ્રતિબોધ પામીને મોક્ષે ગયા તે. કપિલ આદિ લઇને જાણવા.

૧૩ બુદ્ધ બોધિત સિદ્ધા=ગુરૂનો ઉપદેશ સાંભળી વૈરાગ્ય પામીને મોક્ષે ગયા તે.

૧૪ એક સિદ્ધા=એક સમયને વિષે એકજ મોક્ષે ગયા તે. મહાવીર સ્વામીને પેઠે.

૧૫ અનેક સિદ્ધા=એક સમયમાં ઘણા જીવ મોક્ષે ગયા તે. જેમ રીખવદેવ સ્વામીની સાથે એકસો આઠ મોક્ષે ગયા તેમ.

ઇતિ મોક્ષતત્વ.

ઉપર કહેલાં નવતત્વ જે પ્રાણી જાણે તેને સમકિત હોય અને અપવાદે જોકે જીવાદિ નવતત્વનો અજાણ હોય પણ તેને વિષે આ-

૧ ક્રોધ, ૨ માન, ૩ માયા, ૪ લોભ.

૭ લેશ્યાદ્વાર. લેશ્યા એટલે જે પરિણામના યોગે જીવ કર્મ સાથે બંધાય તેને લેશ્યા કહીએ તેના છ પ્રકાર છે.

૧ કૃષ્ણ, ૨ નીલ, ૩ કાપોત, ૪ તેજો, ૫ પદ્મ, ૬ શુક્લ.

૮ ઇંદ્રિયદ્વાર. ઇંદ્રિય=તેના પાંચ પ્રકાર છે.

૧ સ્પર્શેંદ્રિય, ૨ રસેંદ્રિય, ૩ ઘ્રાણેંદ્રિય ૪ ચક્ષુરિંદ્રિય, ૫ શ્રોતેંદ્રિય.

૯ સમુદ્‌ઘાતદ્વાર. સમુદ્‌ઘાત એટલે વેદનાદિની પ્રબળતાવડે એકી વખતે સમ્યક્ પ્રકારે આત્માનો ઘાત થાય તે. તેના સાત પ્રકાર છે.

૧ વેદના, ૨ કષાય, ૩ મરણ, ૪ વૈક્રિય ૫ તેજસ ૬ આહાર, ૭ કેવલી.

૧૦ દ્રષ્ટિદ્વાર. દ્રષ્ટિ એટલે અવલોકન કરવું તે ત્રણ પ્રકારે છે.

૧ સમ્યક્‌દ્રષ્ટિ ૨ મિશ્રદ્રષ્ટિ, ૩ મિથ્યાદ્રષ્ટિ

૧૧ દર્શનદ્વાર. દર્શન એટલે દેખવું. એ

ઔદારિક કાયયોગ, ૧૦ ઔદારિક મિશ્ર
કાયયોગ, ૧૧ વૈક્રિય કાયયોગ, ૧૨ વૈક્રિય
મિશ્ર કાયયોગ, ૧૩ આહારક કાયયોગ,
૧૪ આહારક મિશ્ર કાયયોગ, ૧૫ તૈજસ
કાર્મણ કાયયોગ.

મું ઉપયોગદ્વાર એટલે જ્ઞાનાદિકના વ્યા-
પારની પ્રવૃત્તિ તેને ઉપયોગ કહીએ. તે
પાંચ જ્ઞાન, ત્રણ અજ્ઞાન ને ચાર દર્શનને
મળી બાર પ્રકારે છે. (ઉપરના ૧૧-૧
બોલ જુઓ.)

મું ઉત્પાતદ્વાર.
પ્રત્યેક દંડકે એક સમયમાં કેટલા જ
ઉપજે તેની સંખ્યા કહેવી તે.

ચ્યવનદ્વાર.
પ્રત્યેક દંડકે એક સમયમાં કેટલા
ચવે તેની સંખ્યા કહેવી તે.

સ્થિતિદ્વાર.
જે દંડકને વિષે જે આયુષ્યની (
હોય તેનું પ્રમાણ કહેવું તે.

૧૯મું પર્યાપ્તિ૪.આહાર પર્યાપ્તિ,શરીરપર્યાપ્તિ, ઇંદ્રિય પર્યાપ્તિ, શ્વાસોશ્વાસ પર્યાપ્તિ ૨૦ દિગ આહાર ત્રણ, ચાર, પાંચ, ને છ દિશિનો હોય,૨૧મું સંજ્ઞા,નથી. ૨૨મું ગતિ, પાંચ સ્થાવર ત્રણવિકલેંદ્રિય ને પંચેદ્રિ તિર્યંચ એ નવ દંડકમાંજાય. ૨૩મું આગતિ પૃથ્વ્યાદિક દસ દંડક થકી આવી ઉપજે. ૨૪મું વેદ નપુંસક.

૬મા વનસ્પતિને વિષે.

૧ શરીર ૩-ઓદારિક, તૈજસ, ને કાર્મણ, ૨જું અવગાહના. એક હજાર યોજન અધિક. ૩જું સંઘયણ નથી. ૪ સંજ્ઞા ચાર અથવા દસ. ૫મું સંસ્થાન વિવિધ પ્રકાર. ૬ઠું કષાય, ચાર. ૭મું લેશ્યા ૪-કૃષ્ણ,

દ્રિક દશ દંડકને વિષે આય. ૨૭ ગતિ નારકી વર્જીત ત્રેવીસ દંડક થકી આવેલા જીવો ઉપજે. ૨૯ વેદ નપુંસક

૭ થી ૧૯ બે ઇંદ્રિય તેઇંદ્રિય ચઉરિંદ્રિય. એ ત્રણ દંડક વિષે. ૧. શરીર ૩, ઓદારિક, તૈજસ ને કાર્મણ. ૨ અવગાહના ઉત્કૃષ્ટથકી બેઇંદ્રિયની બાર યોજન.તેઇંદ્રિની ત્રણ ગાઉ ને ચઉરિંદ્રિયની એક યોજન. ૩. સંઘયણ છેવટ્ઠું. ૪ સંજ્ઞા, ચાર.વા દશ ૫. સંસ્થાન હુંડક, ૬ કષાય ચાર. ૭ લેશ્યા ૩ કૃષ્ણ નીલ ને કાપોત. ૮ ઇંદ્રિય બે ઇંદ્રિને બે તેઇંદ્રિને ત્રણ,ને ચઉરિંદ્રિને ચાર હોય ૯ સમુદ્ઘાત ૩. વેદના કષાય ને મરણ. ૧૦ દ્રષ્ટિ. ૨ સમ્યક્ ને મિથ્યા. ૧૧ દર્શન બેઇંદ્રિય તેઇંદ્રિયને અચક્ષુદર્શન ને ચઉરિંદ્રિય ને ચક્ષુદર્શન અધિક છે. ૧૨ જ્ઞાન. ૨ મતિ ને શ્રુત. ૧૩ અજ્ઞાન ૨ મતિઅજ્ઞાન ને શ્રુત અજ્ઞાન. ૧૪ યોગ ૪ ઓદારિક, ઓદારિકમિશ્ર, તૈજસ કા-

(૧૩।

ત ગુણા છે.

તે થકી નીચલા ત્રણ ગ્રૈવેયકના દેવો સં-
ખ્યાત ગુણા છે.

તે થકી અચ્યુત દેવલોકના દેવતા સં-
ખ્યાતગુણા છે.

તે થકી આરણ્ય દેવલોકના દેવો સંખ્યા-
તગુણા છે.

તે થકી પ્રાણત દેવલોકના દેવો સંખ્યાત
ગુણા છે.

તે થકી આનત દેવલોકના દેવો સંખ્યાત
ગુણા છે.

તે થકી સાતમી નરક પૃથ્વીના નારકી
અસંખ્યાત ગુણા છે. ઘનીકૃત લોકની
એક શ્રેણીના અસંખ્યાતા ભાગમાં જેટલા
આકાશ પ્રદેશની રાશી છે તેટલી સં-
ખ્યા એ છે.

તે થકી છઠ્ઠી નરક પૃથ્વીના નારકી અ-
સંખ્યાત ગુણા છે કેમકે નરકાવાસા

૧૨ તે થકી સનત્કુમાર દેવલોકના દેવતા અ-
સંખ્યાત ગુણા છે.

૧૩ તેથી બીજી શર્કરા પ્રભા નરક પૃથ્વીના
નારકી અસંખ્યાત ગુણા છે. ત્યાંથી બે-
ઉથી માંડીને આ કેવીસમા બોલ પર્યંતના
ચાર બોલમાં પ્રત્યેકે ઘન પતીકૃત શ્રે-
ણીની એક અંગુલને અસંખ્યાતમે ભાગે
જેટલા આકાશ પ્રદેશ હોય તે પ્રમાણે છે.
અને એકેકથી અસંખ્યાત ગુણા કહ્યા છે.
કારણ કે અસંખ્યાતાના અસંખ્યાતા ભેદ
છે, તે માટે એમાં વિરોધના સમારંભીનહિ.

૧૪ તે થકી સમૂર્છિમ મનુષ્ય અસંખ્યાત ગુણા
છે. અંગુલ પ્રમાણ ક્ષેત્ર પ્રદેશ રાશી
સંબંધી ત્રીજા વર્ગ મૂળને પ્રથમ વર્ગ
મૂળ સાથે ગુણતાં જે પ્રદેશ થાય તે-
ટલા છે.

૧૫ તે થકી ઇશાન દેવલોકના દેવતા અસં-
ખ્યાત ગુણા છે. અંગુલ માત્ર આકાશ
ક્ષેત્રની પ્રદેશરાશી સંબંધી બીજું વર્ગ

કૃત લોકની એક પ્રાદેશીક શ્રેણિઓને વિષે જેટલી આકાશ પ્રદેશ હોય તેટલા છે. ઈહાં યદ્યપિ પ્રદેશ અસંખ્યાતા છે. તથાપિ અસત્કલ્પનાએ 'બસેં' છપ્પન કલ્પિએ. તેનો પ્રથમ વર્ગ મૂળ સોળ થાય. બીજો વર્ગ મૂળ ચાર થાય, અને ત્રીજે વર્ગ મૂળ બે થાય. માટે સોળને બે સાથે ગણીએ તેવારે બત્રીસ થાય.

૩૦ તે થકી ભુવન પતિની દેવીઓ બત્રીસ ગુણી છે, માટે સંખ્યાત ગુણી છે.

૩૧ તે થકી પહેલી રત્ન પ્રભાનામા નરક પૃથ્વીનાનારકી અસંખ્યાત ગુણા છે. અંગુલ પ્રમાણ આકાશ ક્ષેત્રની પ્રદેશ રાશી સંબંધી પ્રથમ વર્ગ મૂળ તેમ બીજા વર્ગ મૂળની સાથે ગણતાં જે પ્રદેશ થાય તાવત પ્રમાણશ્રેણિ ઓમાં જે આકાશ પ્રદેશ થાય તેટલા છે.

૩૨ તે થકી ખેચર પન્ચેંદ્રિય તિર્યંચ યોનિયા પુરૂષ અસંખ્યાત ગુણા છે. જે માટે એક

અત જેટલા આકાશ પ્રદેશ છે. તાવત્
પ્રમાણ છે.

તે થકી જળચર પંચેંદ્રિય તિર્યંચ યોનિ-
વાળી સ્ત્રીઓ ત્રીગુણી છે. માટે સંખ્યા-
ત ગુણી

તે થકી વ્યંતર નિકાયના દેવો સંખ્યાત
ગુણા છે. સંખ્યાત કોડાકોડી યોજન પ્ર-
માણ એક પ્રતરને વિષે જેટલા સુચિરૂપ
ખંડ થાય તાવત પ્રમાણ છે.

તે થકી વ્યંતર દેવીઓ સંખ્યાત ગુણ
છે. બત્રીસ ગુણી માટે.

તે થકી જ્યોતિષી દેવના સંખ્યાત ગુ
ણ છે એક પ્રતરને વિષે બસેં છપ્પન અં
ગુલ પ્રમાણ એક સુચિરૂપ ખંડ એ
જેટલા ખંડ થાય તેટલી સંખ્યાએ

તે થકી જ્યોતિષીક દેવીઓ બત્રી
ગુણી છે. માટે સંખ્યાત ગુણી કહેવી.

તે થકી ખેચર પંચેંદ્રિય તિર્યંચ યાનિ
નપુંસક સંખ્યાત ગુણા છે.

૨ ચારિત્ર મોહનીયની ૨૫ પ્રકૃતિ કહે છે.

૪-૭ અનંતાનુબંધી ક્રોધ, માન, માયા ને લોભ. (પા. ૪૩ મું જુઓ)

૮-૧૧ અપ્રત્યાખ્યાની ક્રોધ, માન, માયા ને લોભ (પા. ૪૮ મું જુઓ.)

૧૨-૧૫ પ્રત્યાખ્યાની ક્રોધ, માન, માયાને લોભ. (પા ૪૮ મું જુઓ)

૧૬-૧૯ સંજ્વલન ક્રોધ, માન, માયાને લોભ. (પા ૪૫ મું જુઓ.)

૨૦-૨૮ નવ નોકષાયઃ-૧ હાસ્ય, રતિ, અરતિ, શોક, ભય, જુગુપ્સા પુરૂષવેદ, સ્ત્રીવેદ, ને નપુસક વેદ. (પા. ૪૫-૪૬ મું જુઓ.)

દર્શન મોહનીય નીચેના ચાર બોલે બાંધે.

૧ ઉન્માર્ગની દેશના દેતાં

૨ જ્ઞાનાદિ સન્માર્ગનો વિનાશ કરતાં

૩ દેવ દ્રવ્ય હરણ કરતાં

શીઝ સંજ્વનો, તીવ્રવિરથી, પશુ પાત્ક વિગેરે પણે વર્તનો.

આ મોહનીય કર્મની સ્થિતિ ૭૦ કોડા ડી સાગરોપમની છે. એ કર્મનો સ્વભાવ દિરા સમાન છે. જેમ મદ્યપાન કર્યાં પછી વ્ર વિકલ થાય તેમ મોહનીયના ઉદયે જીવ નાનું હિત ન સમજે, કદાપિ સમજે તોપણ હે કરી ફરી ન શકે તે.

૫ આયુ કર્મની ચાર પ્રકૃતિ છે.

૧ દેવાયુ. ૨ મનુષ્યાયુ. ૩ નિર્યગાયુ. ૪ નરકાયુ

તેમાં દેવાયુ નીચેના આઠ બોલે બાંધે.

૧ અવિરતિ સમ્યગ્ દષ્ટિ મનુષ્યપણે.
૨ અવિરતિ સમ્યગ્ દષ્ટિ તિર્યંચપણે.
૩ પોતાના પરિણામે કે શુભમિત્ર સંયોગે.
૪ ધર્મ રુચિપણે.
૫ દેશવિરતિગુણે.
૬ સરાગ સંજમે.
૭ બાળતપે.

૭૫ અશુભવિહાયો ગતિ પા૰ ૧

૭૬ પરાઘાત નામ.

૭૭ ઉચ્છ્વાસ નામ.

૭૮ આતપ નામ.

૭૯ ઉદ્યોત નામ.

૮૦ અગુરૂલઘુ નામ. (પા૰ ૩

૮૧ તીર્થંકર નામ. (પા૰ ૩

૮૨ નિર્માણ નામ. (પા૰ ૩

૮૩ ઉપઘાત નામ. (પા૰ ૪

૮૪ ત્રસ નામકર્મ.

૮૫ બાદર નામકર્મ.

૮૬ પર્યાપ્ત નામકર્મ.

૮૭ પ્રત્યેક નામકર્મ.

૮૮ સ્થિર નામકર્મ.

૮૯ શુભ નામકર્મ.

૯૦ સૌભાગ્ય નામ.

૯૧ સુસ્વર નામ.

૯૨ આદેય નામ.

૯૩ યશ કીર્ત્તિ નામ

૯૪ સ્થાવર નામ.
૯૫ સૂક્ષ્મ નામ.
૯૬ અપર્યાપ્ત નામ.
૯૭ સાધારણ નામ.
૯૮ અસ્થિર નામ.
૯૯ અશુભ નામ.
૧૦૦ દુર્ભાગ્ય નામ.
૧૦૧ દુઃસ્વર નામ.
૧૦૨ અનાદેય નામ.
૧૦૩ અયશ નામ.

નામકર્મ નીચેના (૧૩) બોલે (

૧ સરળ કે નિષ્કપટી.
૨ કુડાં તોલ માપ નહિ કરનારો.
૩ પરવંચન બુદ્ધિ રહિત.
૪ રિદ્ધિ, રસ ને શાતાગારવ રહિ
૫ પાપભિરુ, પરોપકારી, સર્વ
પ્રિય, ક્ષમાદિક ગુણયુક્ત, ઉપ
બોલે શુભ નામકર્મ બાંધે.

પજુાદ ત્રણનું આલંબન. ૯ ત્રણ મુદ્રા
ત્રણ પ્રણિધાન.

(૧) નિસિહીત્રિક.

નિસિહી એટલે સાવદ્ય વ્યાપારનો
વચન, કાયાએ કરીને નિષેધ કરવો તે.

પ્રથમ નિસિહી:-પોતાના ઘર હાટ
વાર સંબંધી સાવદ્ય વ્યાપારનો ત્યાગ ક
માટે દેરાસરના આગલા દ્વારે કહેવી.

બીજી નિસિહી જિનઘર સંબંધી
પારથી નિવર્તવારૂપ તથા દેરાસરમાં પ
આખડયાના તથા પુંજવા પ્રમાર્જવાદિ
યાનો નિષેધ કરવારૂપ મધ્ય ગભારામાં
સતાં કહેવી.

ત્રીજી નિસિહી:-દ્રવ્ય પૂજાનો ત્યાગ ક
વારૂપ, ભાવપૂજારૂપ ચૈત્યવંદન કરતી વખ
કહેવી તે.

એ ત્રણ નિસિહી એકેક સ્થળે એકેક પ
હેવાય છે અને ત્રણ ત્રણ પણ કહેવાય
મન વચન કાયાનો વ્યાપાર છોડવારૂ

ખુ ત્રણ નિસિહી સમજવી.)

(૨) પ્રદક્ષિણાત્રિક.

ચૈત્યના દક્ષિણ ભાગથી ત્રણ પ્રદક્ષિણા
દેવી, એટલે જિનેશ્વર ભગવાનની જમણી
બાજુએથી સંસાર ભ્રમણ ટાળવારૂપ અને
જ્ઞાનદર્શન ચારિત્રના આરાધનરૂપ ત્રણ ફેરા
ફરવા.

(૩) પ્રણામત્રિક.

૧ જિનપ્રતિમા દેખી બે હાથ જોડી કપાળે
લગાડી નમસ્કાર કરવો તે પ્રથમ અં-
જલિબદ્ધ.

૨ અર્દ્ધાવનત એટલે કેડ ઉપરના અડધા
શરીરને લગારેક નમાવી પ્રણામ કરવો તે
અથવા ઉંચે સ્થાનકે રહ્યાં થકાં કાંઇક
માથું નમાવવું તે. (તથા માથું તેમજ
હાથવડે ભોંય કે ચરણનું ફરસવું તે.)

૩ પંચાંગ પ્રણામ એટલે બે ઢીંચણ બે હાથ
ને મસ્તક એ પાંચ અંગ ભૂમિ સ્પર્શ

થાય તેમ નમાવી ખમાસમણ આપવું તે

ઉપરનાં ત્રણ અથવા સર્વત્ર પ્રણામ કરતા સમયે ત્રણવાર મસ્તકાદિ નમાડવે કરી એટલે શીર, કર, અંજલિ પ્રમુખે કરી જે ત્રણ ત્રણ વાર નમન કરવું તે.

(૪) પૂજાત્રિક.

૧ અંગપૂજા:-પુષ્પ, કેસર, વાસક્ષેપાદિ પૂજવું તે.

૨ અગ્રપૂજા:-આહાર, ફળ, ધુપ, દીપ નૈવેદ્ય, પુષ્પ પ્રકર, લવણ ઉતારણ, આરતી મંગળદીપ, અષ્ટમંગળ ભરણાદિ કરવાતે

૩ ભાવપૂજા:-ચૈત્યવંદન, સ્તુતિ, ગીત, ગાન નાટક, [1]છત્રધરણ, ચામર વીંઝવા તથા દેવદ્રવ્ય વધારવું તે.

વીતરાગદેવની પૂજા સમયે ૧ મન, ૨ વચન, ૩ કાયશુદ્ધિ તથા ૪ વસ્ત્રશુદ્ધિ, ૫ નીતિનું દ્રવ્ય, ૬ પુજાના ઉપકરણની શુદ્ધિ તથા

૧ છત્રચામરને કેટલાક દ્રવ્યપૂજામાં ગણે છે

કરીએ તે, "વંદણવત્તિઆએ" થીજાણવી.

૩ હેતુ સંપદાઃ—શ્રદ્ધાદિક હેતુ વધતે વધતે કરીએ તે "સદ્ધાએ" થીજાણવી.

૪ એક વચનાંત આગાર સંપદાઃ—આ
ગાર રાખ્યા વિના નિરતિચાર પણે
કાઉસગ્ગ ન થાય માટે એક વચન
વાળા આગાર રાખવા રૂપ "અન્નત્થઉ
સસિએણં" થી જાણવી.

૫ બહુ વચનાંત આગાર સંપદા—સુહ્મ
અંગ સંચારે (નેત્રાદિકના ફરકવા વડે
કરી બહુ વચન વાળા આગાર રાખવા
રૂપ થાય તે "સુહુમેહિં અંગસંચ
લેહિં" થી જાણવી.

૬ આગંતુકાગાર સંપદાઃ—સહજ તથ
અલ્પ બાહુલ્ય એટલે "એવમાઇએહિં"
પદ વડે અગ્નિ સ્પર્શ, પંચેન્દ્રિ છેદન
ચોરાદિભય, સર્પાદિ, કદાપિ આવી અ
તો બહુ હેતુ આગંતુક ભાવરૂપ અથવ

નવકારાદિ નવ સૂત્રોના વર્ણ, પદ, સંપદા, ગુરૂ ને લઘુ અક્ષરની ગણતરી કરવાનો કોઠો.

સૂત્ર અંક	સૂત્રનાં નામ.	પદ સંખ્યા	સંપદા	વર્ણ સંખ્યા	ગુરૂ અક્ષર	લઘુ અક્ષર
૧	પંચ મંગલ (નવકાર)	૯	૮	૬૮	૭	૬૧
૨	પ્રણિપાત ક્ષમાસૂત્ર (ઇચ્છામિ ખમાસણો)	૦	૦	૨૮	૩	૨૫
૩	પડિક્કમણા સૂત્ર (ઇર્યાવહી)	૩૨	૮	૧૯૯	૨૪	૧૭૫
૪	શક્રસ્તવ (નમુત્થુણં)	૩૩	૯	૨૯૭	૩૩	૨૬૪
૫	ચૈ					

ઇર્યાવહીની સંપદાનાં નામ તથા ધુરિઆં (પહેલાં–પ્રથમ) પદ જાણવાનો કોઠો.

અંક	સંપદાનાં નામ	સંપદાનાં પદ	ધુરિઆં પદ.
૧	અબ્ભુપગમ સંપદા	૨	ઇચ્છામિ.
૨	નિમિત્ત સંપદા	૨	ઇર્યાવહીઆએ.
૩	ઓઘ સંપદા	૧	ગમણાગમણે.
૪	ઇતરહેતુ સંપદા	૪	પાણક્રમણે
૫	સંગ્રહ સંપદા	૧	જેમે જીવાવિરાહીઆ
૬	જીવ સંપદા	૫	એગિંદિઆ.
૭	વિરાધના સંપદા	૧૧	અભિહયા
૮	પડિક્કમણ સંપદા	૬	[illegible]

४ मुं चार प्रकारना जिननुं द्वार.

૧ નામ જિન એટલે ઋષભાદિક જિનનાં જે નામ છે તેમને તે તે નામે બોલાવિયે છે.

૨ સ્થાપના એટલે જિનેશ્વરની રત્નાદિ આકારરૂપ પ્રતિમા તથા ચિત્રમાં છે.

૩ દ્રવ્યજિન એટલે જેણે તીર્થંકર નામ કર્મ બાંધ્યું છે, એવા જે શ્રેણિકાદિ તથા જે તેજ ભવમાં તીર્થંકર થાશે, પણ હિમણાં કેવળજ્ઞાન પામ્યા નથી તે અનાગત, તથા જે તીર્થંકર સિદ્ધ થયા છે તે.

૪ ભાવ જિન એટલે જે કેવળજ્ઞાન પામી સમવસરણમાં બેઠા થકા ધર્મોપદેશ આપે છે.

१९ चार थोयोनुं द्वार.

૧ લી સ્તુતિ જેની આગળ દેવ વાંદિએ તેની જે નામે મૂળનાયકની પ્રતિમા

એ જઘન્યથી ૬૪ મોટી આશાતનાનાં નામ કહ્યાં. હવે ઉત્કૃષ્ટથી ચોરાશી આશાતનના ત્યાગ કરવી તે કહે છે.

૧ ખેલ, શ્લેષ્મ ૨ જુગારક્રીડા. ૩ કલહ. ૪ ધનુર્વેદાદિકળા. ૫ કોગળા નાખવા. ૬ નાંબુલ, સોપારી, પુગીફળ પત્રાદિ ભક્ષણ. ૭ તાંબુલ ખાવાના કુચા તથા ઉગાર નાખવો. ૮ ગાળો દેવી, વિરૂદ્ધ બોલવું. ૯ લઘુનીતિ વડી નીતિ કરવી. ૧૦ શરીર ધોવું. ૧૧ કેશ સમારવા ૧૨ નખ સમારવા. ૧૩ રૂધીરાદિ નાખવાં. ૧૪ શેકેલાં ધાન્ય પ્રમુખ ખાવાં. ૧૫ ત્વચા, ચાઠાં આદિક નાખવા. ૧૬ ઔષધાદિકે પિત્ત વમન કરે. ૧૭ વમન કરે. ૧૮ દંતધાવનાદિક કરે. ૧૯ વિશ્રામણ કરાવે. ૨૦ બાંધી, ગજ અને અશ્વાદિકનું દમન, બંધન કરે. ૨૧ દાંતનો મેલ કાઢે ૨૨ આંખનો મેલ કાઢે. ૨૩ નખનો મેલ કાઢે. ૨૪ ગંડસ્થળનો મેલ કાઢે. ૨૫ નાકનો મેલ કાઢે. ૨૬ કાનનો મેલ કાઢે. ૨૭ મસ્તકનો મેલ કાઢે. ૨૮ સુવે. ૨૯ મન્ત્ર-